

Joanna Saska-Dymnicka

Sport młodzieżowy kuźnią charakteru i postaw prospołecznych

Ekonomiczne Problemy Usług nr 78, 113-125

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna Saska-Dymnicka

Fundacja dla Dobra Publicznego w Kędzierzynie-Koźlu

SPORT MŁODZIEŻOWY KUŹNIĄ CHARAKTERU I POSTAW PROSPOŁECZNYCH

Wstęp

Sport to jedna z dziedzin kultury fizycznej, w której ludzie w ramach współzawodnictwa sprawdzają się, chcąc osiągnąć i przekroczyć granice możliwości. Sport jest świadomą, dobrowolną działalnością człowieka, podejmowaną głównie dla zaspokojenia potrzeb zabawy, popisu, walki, a także wewnętrznego doskonalenia się na drodze systematycznego rozwoju cech fizycznych, umysłowych i wolicjonalnych¹. Sport kształtuje wytrwałość, poczucie poszanowania siebie i otoczenia, obowiązujących zasad i praw panujących w społeczeństwie. Sport buduje rzetelne podejście do wysiłku fizycznego i jego wpływu na człowieka w ogóle. Społecznie aktywność jest uzasadniana jako wzmocnienie zdrowia, kształcenie sprawności, pozytywnego stosunku do ludzi i otaczającego go środowiska, podnosi sprawność umysłową. Sport wywiera znaczny wpływ na rozwój fizyczny dziecka, przygotowuje je do wysiłku fizjologicznego i psychicznego, pomaga kształtować jego wolę i siłę charakteru, ułatwia przystosowanie do ról społecznych. Regularne uprawianie sportu przez młodego czło-

¹ A. Bodasińska, *Czysta gra w sporcie i życiu codziennym*, ZWWF, Biała Podlaska 2007, s. 20.

wieka rozwija jego umiejętności, pomaga rozwiązywać zadania życiowe i wyrabia poczucie odpowiedzialności i własnej wartości.

Celem artykułu jest ukazanie zależności między regularnym uprawianiem sportu przez dzieci i młodzież a kształceniem ich charakteru i postaw prospołecznych, a także spojrzenia na sport jako alternatywa dla innych form spędzania wolnego czasu, możliwość wyboru przez młodego człowieka zagrożonego ewentualnym wykluczeniem społecznym.

Inspiracją do napisania artykułu jest doświadczenie zawodowe autorki, która przez 8 lat zarządzała zapasniczym klubem sportowym AKS AS w Kędzierzynie-Koźlu, organizującym zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży do 21. roku życia. Autorka jest również absolwentką studiów podyplomowych o kierunku menedżer sportu. Innowacyjnym podejściem w tej działalności było spojrzenie działaczy i trenerów na wychowanie przez sport oraz podział ról w tej dziedzinie. Założeniem było podejście do sportu jako alternatywy dla innego spędzania wolnego czasu, kształcenia charakteru, postaw prospołecznych, a wynik osiągany przez młodego człowieka był ważną, ale drugorzędną kwestią dla zarządzającej. Celem było przede wszystkim umożliwienie zawodnikom, często z pogranicza marginesu społecznego, alternatywnych form aktywności, szans na prawidłowe wybory życiowe.

1. Znaczenie sportu w życiu społecznym

Ruch sportowy jednoczy ludzi bez względu na ich przynależność narodową, państwową, etniczną, kulturową, społeczną, materialną i duchową. Sport ucieleśnia dążenie człowieka i zarazem rozszerza granice jego możliwości. „Mówiąc o sporcie, myślimy o ruchu, zmianach rozwoju, harmonii, pięknie, fascynacji, walce, zwycięstwie, przegranej, rozpacz, dyscyplinie, znoszeniu trudu, improwizacji, odwadze, skomplikowanym kompleksie stosunków międzyludzkich, popularnym widowisku, ruchu masowym itd.”² Sport wywiera ogromny wpływ na kształtowanie cech osobowości i postaw młodzieży. Aktywność fizyczna oddziałuje na rozwój fizyczny, sprawność, jest jednym z czynników przygotowania młodego człowieka do życia społecznego. Uprawianie sportu w sposób zorganizowany prowadzi do otwartości, bystrości, po-

² Z. Żukowska, *Fair play – sport – edukacja*, BPTKF, Warszawa 1996, s. 12.

znania, pojmowania emocjonalnego, stosunku do zwycięstwa i porażki. Młody człowiek, który regularnie uprawia sport, wyróżnia się pewnym zespołem cech nabytych w procesie treningowym. Oprócz sprawności fizycznej są nimi pozytywne nastawienie do dużych wysiłków, motywacja do systematycznej pracy, zadowolenie z poniesionego trudu.

Fundamenty kultury fizycznej budowane są w szkole podstawowej, a w przodujących krajach już w przedszkolu wdraża się dzieci do aktywności ruchowej. Im młodszy wychowanek, tym łatwiej można mu zaszczepić nawyki, które w przyszłości wprowadzą go na boisko sportowe i pozwolą dbać o własne zdrowie i kondycję. Dzieci uczęszczające na treningi sportowe wykazują większą dyspozycyjność w szkole i w domu. Mają większe poczucie obowiązku kształconego przez systematyczne uczestnictwo w zajęciach i wymaganą dyscyplinę pracy. Potrafią lepiej gospodarować czasem. Uprawiany sport odciąga młodzież od takich współczesnych zagrożeń, jak narkotyki, alkohol, nikotyna czy udział w przestępczości. Światem dziecka staje się uprawiana dyscyplina sportowa i rówieśnicy biorący udział w zajęciach sportowych. Właśnie w takim środowisku obraca się młody człowiek. Odbyte zajęcia, wysiłek, kolejny etap treningu, kontakt z trenerem to główne tematy rozmów i zainteresowania zawodnika.

Rola sportu w rozwoju współczesnego społeczeństwa nie jest dostatecznie doceniana, a jego wartości biologiczne i moralne dla procesu wychowawczego młodego człowieka wydają się być niedostrzegane przez społeczeństwo. Dziecko w wieku szkolnym jest niezwykle plastyczne i podatne na oddziaływania motoryczne, wychowawcze i funkcjonalne. Jest to czas na kształcenie osobowości i uprawianie sportu. Sport może być rozpatrywany w różnych aspektach. Do najważniejszych z nich należą:

- a) metoda wychowania i kształcenia osobowości;
- b) środek wspierania rozwoju biologicznego i kształcenia sprawności fizycznej, jej kondycyjnych i koordynacyjnych dyspozycji oraz wzmocnienia zdrowia;
- c) aktywna forma wypoczynku i kulturalna forma spędzania wolnego czasu;
- d) proces systematycznych ćwiczeń i treningu w celu osiągnięcia wysokich wyników sportowych;

- e) forma rehabilitacji ruchowej, utrzymania wysokiej sprawności i kondycji fizycznej oraz aktywna forma przeciwstawiania się inwolucji starczej³.

Pomimo pozytywnego wpływu sportu na osobowość oraz zapotrzebowania społecznego na kształcenie i wychowanie młodego człowieka, sport dzieci i młodzieży wciąż jest niedoceniany. Regularne uprawianie sportu przez młodego człowieka jest sposobem spędzania wolnego czasu. Kwestia ta wydaje się być drugorzędna w sporcie młodzieżowym, a faktycznie powinna być podstawą projektowania zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży. Sport młodzieżowy uprawiany w MKS, UKS, LKS czy innych klubach sportowych (stowarzyszeniach, organizacjach pozarządowych) może spowodować, że młody zawodnik będzie bardziej zainteresowany treningami i zawodami niż pójściem z rówieśnikami do galerii handlowej (tak modnego ostatnio spędzania wolnego czasu) czy „kosztowania” innych smaków zakazanego życia dorosłych. Nie gwarantuje to oczywiście, że zawodnik nie zejdzie na „złą drogę”, ale jest szansą na ukazanie mu innych wartości moralnych, zanim określi swoją drogę życiową i opuści szeregi klubu sportowego.

2. Funkcje wychowawcze sportu dzieci i młodzieży

Przez wychowanie rozumie się wpływy i oddziaływania kształtujące rozwój człowieka oraz przygotowujące go do życia w społeczeństwie. Na proces wychowania mają wpływ różne czynniki środowiskowe, wśród których można wyróżnić dom rodzinny i otoczenie, szkołę, organizacje szkolne i pozaszkolne, środki masowego przekazu i inne w zależności od form życia społecznego, w którym uczestniczy jednostka⁴. Wiele wartości sportowych przenika do życia społecznego. Sport odnosi się do takich zasad współżycia społecznego, jak współdziałanie, szlachetna rywalizacja, poszanowanie zasad *fair play*, czyli sprawiedliwości, umiejętności przegrywania, szacunku do przegranego, uczciwego prowadzenia walki bez zawiści i z wzajemnym zrozumieniem. Współzawodnictwo sportowe rozwija samokontrolę, samoocenę, umożliwia doskonalenie osobowości, daje poczucie odpowiedzialności za własne postępowanie.

³ *Ibidem*, s. 18.

⁴ *Ibidem*, s. 20.

Jest on główną formą rozrywki młodych ludzi, która wyrabia właściwą postawę wobec człowieka i jego ciała.

Na kształtowanie osobowości młodego człowieka wpływa wiele czynników wewnątrzosobniczych i środowiskowych. Działalność sportowa odbywa się w środowisku społecznym, które tworzą przede wszystkim trener, działacze, szkoła, rodzina, rówieśnicy. Niewątpliwie wpływają na nie także dogodne warunki i terminy treningów, kwalifikacje kadry trenerskiej i działaczy, współpraca trenera z rodzicami i szkołą oraz klubu sportowego z zawodnikiem i szkołą.

Na szczególną uwagę zasługuje postać trenera. Jest to najważniejsza osoba, po rodzicach, dla młodego człowieka. To on wyznacza drogi i kierunek dalszego rozwoju zawodnika, często także staje się powiernikiem problemów rodzinnych i osobistych młodego człowieka. Jest pierwszą osobą, która zauważy ewentualne problemy zawodnika, które rodzice mogą przeoczyć z powodu zbyt dużego zaangażowania w życie zawodowe. Trener wzbudza respekt, szacunek, z jego zdaniem „trzeba się liczyć”. Jest on tą osobą dorosłą, która wskazuje sposoby zachowań, wartości moralne, uczy zasad *fair play*. Jego zadaniem jest nie tylko przygotowanie zawodnika do osiągania najlepszych wyników sportowych, ale często do wskazania mu innej, lepszej drogi życia. Podczas regularnych treningów młodzi ludzie często stykają się z konfliktami i trudnymi sytuacjami. Dzięki trenerowi uczą się rozwiązywać problemy i rozładowywać nagromadzoną agresję. Trener pokazuje sposoby radzenia sobie ze stresem. Znajomość zasad postępowania etycznego w sporcie może ułatwić dokonywanie wyborów, przed którymi stają młodzi ludzie. Znaczenie tych zasad jest szczególnie ważne w sporcie młodzieżowym. Żyjemy w dobie kryzysu wielu wartości, do sportu przenikają obyczaje nienależące do najbardziej humanistycznych, oparte na postawach polityki i zasad gry rynkowej.

Biorąc pod uwagę wartości tkwiące w sporcie, można potraktować go dwojako:

- a) jako środek wychowania, czyli przez wykorzystanie odpowiednich norm i praw, którymi rządzi się sport, wpływamy na wielostronny rozwój sportowca, a jednocześnie osiągamy nadrzędne cele wychowania;

- b) jako cel wychowania, czyli wychowanie do sportu; w tym ujęciu sport jest zjawiskiem społecznym i wytworem społeczno-kulturowym⁵.

Celem artykułu jest ukazanie podejścia do sportu w pierwszym aspekcie. Oddziaływania wychowawcze na zajęciach organizowanych w młodzieżowych klubach sportowych (stowarzyszenia) powinno się charakteryzować nie tylko planowaniem kariery młodego zawodnika przez przestrzeganie reżimu treningowego, ale przede wszystkim świadomością działaczy i trenera, że tworzą warunki do kształtowania pożądanych zainteresowań. Warto wspomnieć o organizacjach pozarządowych zajmujących się tego typu działalnością. Większość z nich jest zarządzana nieodpłatnie, zatem osoba prowadząca musi zapewnić finansowanie działalności. Polega to nie tylko na kontaktach ze sponsorami, z których wsparcia można skorzystać sporadycznie, na przykład przy organizacji zawodów, ale przede wszystkim na zapewnieniu stałego źródła utrzymania klubu. Praca taka wymaga wiedzy i doświadczenia w aplikowaniu o dofinansowanie na działalność z gminy czy agend rządowych. Nie można tu pominąć faktu, że coraz trudniejszy jest dostęp do obiektów sportowych, mimo wzrastającej ich liczby. Praktycznie nie ma już obiektów udostępnianych „za darmo”. Chcąc prowadzić profesjonalne szkolenia zawodników, należy się liczyć z wynajmem sali 3–4 razy w tygodniu na 3–4 godziny. Pochłania to ponad 60% budżetu organizacji. Aby oferta sportowa dała efekty w postaci wyników sportowych i liczby uczestniczących dzieci, należy zapewnić odpowiednie zaplecze techniczne. Właśnie liczba uczestniczących dzieci powinna być priorytetem dla zarządzających klubem młodzieżowym. Rozwój utalentowanych powinien być odpowiednio pokierowany przez trenera; są one również zauważone na zawodach sportowych. Talenty trafiają się jednak sporadycznie, dlatego działacze powinni udostępnić ofertę jak największej liczbie dzieci, aby mogły kilka razy w tygodniu przyjść na trening, spotkać się z rówieśnikami o podobnych zainteresowaniach, „zmęczyć” organizm treningiem, a w nagrodę pojechać na zawody sportowe. Chodzi tu o wypracowanie w młodym człowieku takich cech, jak dyscyplinowanie, uczciwość, ambicja, silna wola, wytrwałość, obowiązkowość, zdolność koncentracji, podzielność uwagi, odporność psychiczna, odwaga, bojowość, karność, refleks, opanowanie, ofiarność, koleżeńskość, poszanowanie wspólnej własności, systematyczność treningów, a także wymagania

⁵ A. Bodasińska, *op.cit.*, s. 44.

stawiane w sporcie oraz odciążenie dzieci i młodzież od niewłaściwych zainteresowań.

Nie można pomijać głównego znaczenia młodzieżowych klubów sportowych i znaczenia ich działalności dla sportu w ogóle. Organizacje te stwarzają uzdolnionym motorycznie uczniom większe możliwości uczestnictwa w sporcie niż szkoły. O celowości prowadzenia tego typu działalności świadczy coraz większe zainteresowanie sportem dzieci i młodzieży oraz osiągnięte przez nie wyniki. Obecnie dąży się, aby sport dzieci i młodzieży był coraz powszechniejszy, popularniejszy i dostępniejszy dla ogółu oraz rozwijał się jak najpełniej. Działacze często o tym fackie zapominają, kierując swoje zainteresowania wyłącznie na wyniki sportowe, a przecież pedagodzy od lat się zastanawiają, na czym polega większa efektywność wychowania przez sport.

3. Uczestnictwo w sporcie kuźnią charakteru i postaw prospołecznych dzieci i młodzieży

Sport zasługuje na miano fenomenu społecznego, uprawianego na szeroką skalę w każdym społeczeństwie. przez sport osoba wchodzi w relacje z drugim człowiekiem i otaczającym go światem. Z tego powodu powinien być on postrzegany przez pryzmat pewnego porządku. Powinien uczyć szacunku do drugiej osoby i godnego samorozwoju. Jedynie tak rozumiany sport jest wartością osobotwórczą i socjotwórczą, miejscem, w którym łączy się ludzkość i cywilizacja⁶.

Trudno jest ocenić wpływ sportu na postawy zawodników w życiu, ponieważ każdego sportowca cechują różne wzorce osobowościowe, zarówno godne naśladowania jak i zasługujące na krytykę, które jednak są bardziej zauważane przez otoczenie. Ustalenie wpływu sportu na osobowość nie jest łatwe. Zawodnicy wrażliwi w różnych środowiskach, które narzucają mu określone normy, wartości i wzorce. Sport jest jednym z wielu czynników oddziaływania na jednostkę, za to bardzo silny pod względem wymagań i ocen. Szerokie zainteresowanie sportem, jego atrakcyjność, wywoływane emocje, popularność zawodników sprawiają, że wychowawczy aspekt sportu rozciąga się poza czynnie uprawiających sport. Spośród wielu wartości kształtowanych przez sport

⁶ *Ibidem*, s. 50.

warto wspomnieć o tych, które są rozwijane w młodym człowieku przez sam fakt uczestnictwa w sporcie.

Uspołecznienie jednostki

Przez socjalizację rozumie się proces wpajania systemów wartości, norm i wzorców obowiązujących w społeczeństwie przez instytucje lub osoby wychowujące, jak szkoła, klub sportowy, nauczyciel, trener. Sport opiera się na jednolitych i jasnych przepisach. Określają one sposób zachowania i postępowania, które podlegają kontroli i ocenie sędziów oraz publiczności. Wszelkie wykroczenia są natychmiast krytykowane i komentowane. Kary i nagrody są jasno ustalone i znane przed przystąpieniem do gry. Zawodnik wie, że wszystko zależy od niego. Jest to dla niego motywacja do pracy nad własnymi słabościami.

Uspołecznienie jednostki odbywa się przez zewnętrzne uwarunkowania zachowań, identyfikowanie się ze środowiskiem społecznym oraz przyjmowanie wartości i poglądów w nim obowiązujących. Przynależność do danej grupy społecznej nakłada na jednostkę określone obowiązki i daje jej pewne prawa. Uczestnictwo w sporcie wprowadza jednostkę w określony układ stosunków międzyludzkich, pełnienie określonych ról w drużynie, uczy przewodzenia, wspierania partnerów i mobilizowania zespołu do wspólnego wysiłku. Poczucie przynależności i odpowiedzialności za drużynę skłaniają często dojrzałych zawodników do zainteresowania się sprawami pozasportowymi kolegów-zawodników (problemy w szkole, niepowodzenia osobiste) i pomocy w ich rozwiązywaniu.

Wola

Ze świadomą samodyscypliną i wytrwałością w dążeniu do podnoszenia sprawności, niezbędną do osiągnięcia zakładanego wyniku sportowego, związany jest rozwój woli. Według encyklopedii, „wola to właściwa człowiekowi zdolność do świadomego i celowego kierowania swoim postępowaniem, do podejmowania decyzji odnośnie do realizacji lub zaniechania określonych działań i zachowań”⁷. Typowymi okazjami do kształtowania woli podczas treningu są wielokrotnie powtarzane ćwiczenia. Występują one w każdej dyscyplinie sportowej. Kształcenie woli wymaga zachęcania i przekonywania podopiecznych przez trenera do pracy nad sobą, własnymi słabościami, przewyciężaniem

⁷ *Wielka encyklopedia PWN*, wyd. I, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.

trudności. Można to osiągnąć przez stawianie realnych celów do osiągnięcia. Im młodszy zawodnik, tym te cele powinny być krótkoterminowe.

Moralność

Moralność jest formą świadomości społecznej obejmującą ogół uznawanych w danym społeczeństwie ocen ludzkiego zachowania, norm określających ludzkie powinności, wzorów i ideałów regulujących postępowanie jednostek i grup społecznych wobec siebie. Wychowanie moralne w wieloletnim procesie treningowym związane jest z kształtowaniem postaw etycznych⁸. Z wychowaniem moralnym nierozłącznie wiąże się zasada *fair play*. Powszechnie rozumie się przez nią walkę o zwycięstwo, lecz nie za wszelką cenę. Niemalże znaczenie ma tu postawa trenera, działacza, sędziego w trakcie trwania zawodów, treningów. Ich zachowanie jest przykładem wychowawczym dla młodego zawodnika. W sporcie zawodnik spotyka się z oceną i konsekwencjami własnego postępowania. Na postawy wychowanków najsilniej oddziałuje osobisty wpływ trenera.

Świadomość

Świadomy trening prowadzi do aktywnego stosunku wobec siebie. Polega to nie tylko na wykonywaniu poleceń trenera, lecz także osobistym zaangażowaniu w proces treningowy. Świadomy stosunek zawodnika do treningu jest niezbędny, gdyż tylko on zna swój organizm i jego reakcje na wysiłek fizyczny.

Współdziałanie

Działalność sportowa wymaga współdziałania i przestrzegania zasad obowiązujących w pracy zespołowej. Drużyna zawsze składa się z zawodników lepszych i słabszych. Dążenie do wspólnego celu wymaga podporządkowania interesów własnych potrzebom zespołu.

Współzawodnictwo

Istotą współzawodnictwa jest przede wszystkim świadome dążenie do wysokich rezultatów. Doświadczenie zdobyte we współzawodnictwie, klęski i zwycięstwa stają się przydatne w pozasportowych sferach życia. Współzawodnictwo zwiększa zapał do pracy i nadaje życiu większego znaczenia, podbudowuje moralnie i prowadzi do samokształcenia. Stymulujące działanie zespołu jest ważnym czynnikiem wychowawczym dzieci i młodzieży. W ciągu wieloletniego treningu dziecko uczy się współpracy w grupie w osiągnięciu po-

⁸ Z. Żukowska, *op.cit.*, s. 30.

stawionych celów, wartościowania ról na boisku, opanowywania uczuć i podporządkowywania własnych ambicji interesowi zespołu.

Wychowanie zdrowotne

Wychowanie fizyczne i sport służą przede wszystkim profilaktyce zdrowia. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) następująco definiuje wychowanie zdrowotne: „Zdrowie to nie tylko brak choroby, kalectwa i ułomności, ale także całkowity fizyczny, psychiczny i społeczny dobrostan”⁹. Przez świadomy, systematyczny i aktywny trening poszerzamy zakres funkcji układu oddechowego, krążeniowego i mięśniowego. Zrozumienie możliwości podnoszenia sprawności organizmu, utrzymania jej jest oparte na procesie postępowania pedagogicznego. Wysiłek fizyczny stwarza warunki do pozytywnych przeżyć, radości i zadowolenia z pokonania oporu przeciwnika i jest środkiem rozładowania emocjonalnego. Wyższa sprawność pozwala na lepsze zaspokojenie potrzeb własnych i społecznych.

4. Sport jako alternatywa forma spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież

Ilość czasu wolnego i sposób jego spędzania przez dziecko w znacznej mierze zależy od rodziców, życia rodzinnego, aspiracji, zainteresowań, zaangażowania matki i ojca oraz ich doświadczeń sportowych. Rodzice, którzy sami uprawiali sport, starają się stworzyć możliwości uprawiania wielu dyscyplin swojemu dziecku. Na sposób spędzania wolnego czasu mają wpływ warunki społeczno-kulturalne życia danej zbiorowości.

Uprawianie sportu wymaga jednak odpowiednich warunków i organizatorów. Warunki i możliwości uprawiania sportu są zróżnicowane w dużych i małych miastach oraz na wsi. Stworzenie sprzyjającej atmosfery dla sportu w małych miastach jest łatwiejsze niż w dużych ośrodkach miejskich, gdzie czynników oddziałujących na dziecko jest znacznie więcej, a rodzice często są zajęci swoimi sprawami zawodowymi. Duże miasta mają większe możliwości organizacji życia sportowego przez większy wybór dyscyplin sportowych, które są raczej ograniczone w mniejszych miastach i na wsiach.

⁹ *Ibidem*, s. 39.

Na szczególną uwagę zasługują organizacje *non profit*. Organizacje sportowe, będące stowarzyszeniami, takie jak uczniowskie kluby sportowe (UKS), ludowe kluby sportowe (LKS), młodzieżowe kluby sportowe (MKS), kierują swoją ofertę sportową do dzieci i młodzieży. To dzięki pracy organizacji pozarządowych, często zarządzanych społecznie, dzieci i młodzież mają możliwość regularnego czynnego udziału w zajęciach sportowych, wyjazdów na zawody oraz poznania innych ludzi i środowisk. Na młodego człowieka duży wpływ wywierają ludzie z jego otoczenia, stanowiący wzorce osobowe. Dla dzieci i młodzieży z ubogich środowisk, często zagrożonych wykluczeniem społecznym, wzorce te bywają skrzywione, wypaczone, wręcz patologiczne. W tej sytuacji ważne jest umożliwienie tym dzieciom podjęcia treningu w sposób zorganizowany. Organizacja *non profit* przejmuje takie sprawy organizacyjne, jak załatwienie formalności w szkołach, badania lekarskie, sprzęt sportowy dla zawodników i wiele innych. Jej zadaniem jest dotarcie do jak największej grupy dzieci przez nawiązywanie kontaktów ze szkołami, organizacja zawodów pokazowych czy udział w imprezach miejskich. Wszystko to w celu zainteresowania uprawianiem sportu jak największej liczby dzieci.

Autorka artykułu na podstawie własnego doświadczenia może stwierdzić, że dzieci ze środowisk mniej uprzywilejowanych wykazywały duże zaangażowanie w życie sportowe organizacji, często osiągając bardzo dobre wyniki sportowe. Organizacja zaś oprócz zapewnienia regularnych treningów interesowała się także życiem osobistym zawodnika. Klub utrzymywał kontakty ze szkołą, zatem gdy uczeń zaczynał mieć problemy, trener był informowany o tym fakcie przez wychowawcę. Uczniów wspomagano również finansowo (stypendia) i w formie rzeczowej. Taka organizacja często była jedynym wsparciem dla młodego człowieka przechodzącego ciężki okres w swoim życiu, na przykład okres dojrzewania. Dzieci i młodzież z trudnych środowisk często bywają bardziej zdeterminowane do osiągnięcia sukcesu niż ich rówieśnicy, którzy nie mają tego typu problemów.

Zakończenie

Kształtowanie charakteru i postawy prospołecznej powinno być świadomym procesem na poszczególnych etapach przygotowania sportowego. Treningi i starty w zawodach kształtują samodzielność, odwagę i inne pozytywne ce-

chy, ale mogą wywołać także zarozumiałość, egoizm, zazdrość itp. Wówczas możliwe jest szybkie reagowanie i zapobieganie niepożądanym sytuacjom. Sport dzieci i młodzieży nie powinien być rozpatrywany tylko pod kątem wyników sportowych, ale także jako część życia młodych ludzi. Niezbędna jest świadomość zarządzających organizacją sportową i działaczy, jak duży wpływ wywiera sport na rozwój młodego człowieka. Chodzi bowiem nie tylko o wdrożenie do systematycznego uprawiania sportu przez regularny trening, ale uświadomienie młodemu zawodnikowi, że istnieje pewien sposób życia, który jest dla niego szczególnie cenny. Każdy sam wybiera ważne wartości, którym decyduje się poświęcić życie¹⁰. Wybór właściwego sposobu życia umożliwia odnalezienie życiowego celu, dokonywanie odpowiednich wyborów, a te ujawniają najważniejszą kwestię – hierarchię akceptowanych wartości.

Literatura

- Bodasińska A., *Czysta gra w sporcie i życiu codziennym*, ZWWF, Biała Podlaska 2007.
Wielka encyklopedia PWN, wyd. I, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
Żukowska Z., *Fair play – sport – edukacja*, BPTKF, Warszawa 1996.

SPORT OF THE YOUNG PEOPLE – A BREEDING GROUND OF CHARACTER AND COMMUNITY-ORIENTED ATTITUDES

Summary

Shaping of human character and community-oriented attitude should be an aware process in the particular stages of preparation to exercise sport. Training and participation in sport competitions shape the independence, courage and other positive traits but they may also generate conceit, egoism, jealousy etc. It gives to the trainers the possibility of quick reacting and preventing the undesirable situations. Sport of children and the youth should be considered not only in respect of sport results but also as a part of

¹⁰ A. Bodasińska, *op.cit.*, s. 104.

current life of the young people. The managers and activists of sport organizations should be aware of the effect of sport on development of a young man. It is necessary for the implementation of the aim, i.e. not only to accustom to systematic going in for sport via regular training but also to make a young man aware that there exists a certain way of living which is especially valuable for him. As affected by the awareness, he may try himself to implement the discussed way of living. Everybody may decide on his or her choice of the meaningful values, to which he would dedicate his life, or withdraw from their implementation. The choice of the appropriate way of living gives the opportunity of finding the target of the whole life and making the appropriate choices which, in turn, may reveal the most important issue – hierarchy of the approved values.

Translated by Maryla Jurewicz-Poczynajło